



SARPSBORG KOMMUNE
Postboks 237
1702 Sarpsborg

Saksbehandler:
Tonje Røland Brasetvik, 32 26 68 15

Inspeksjonsrapport

Inspeksjon ved Alvim renseanlegg

Kontrollnummer: 2019.032.I.FMOV

Kontaktpersoner ved inspeksjonen:

Fra virksomheten:
Stein Solheim Olsen

Fra Fylkesmannen i Oslo og Viken:
Tonje Røland Brasetvik

Andre deltagere fra virksomheten:
Arne Langvik-Hansen
Svein Johannessen
Hege Manneveld
Marthe Bøhaugen
Endre Hoffeker
Kurt Magnussen
Svein A. Olsen
Jon Eriksen
Alexander Hasloe
Jon O. Thorbjørnsen

Andre deltagere fra Fylkesmannen i Oslo og Viken:
Simon Haraldsen
Marte Rosnes

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler resultatet fra inspeksjon ved Alvim renseanlegg (Alvim renseanlegg) den 19.09.2019. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Fylkesmannen i Oslo og Viken avdekket 7 avvik og ga 1 anmerkning under inspeksjonen.

Avvik:

- Virksomheten mangler en miljørisikovurdering av avløpssystemet
- Virksomheten har mangler knyttet til avviksregistrering
- Virksomheten har ikke en beredskapsplan med tanke på akutt forurensning

- Virksomhetens registrering og avviksbehandling av nødoverløp er ikke tilfredsstillende
- Virksomheten samordner ikke sin internkontroll med Fredrikstad kommune
- Avløpsnettet har for lav utskiftningsgrad og forfallet er økende
- Det er for store mengder fremmedvann på ledningsanlegg og renseanlegg

Anmerkninger:

- Kommunens hovedplan for avløp er utilstrekkelig

Avvik og anmerkninger er nærmere beskrevet fra side 4 og utover i rapporten.

Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 4.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

5. november 2019	Tonje Røland Brasetvik	Hilde Sundt Skålevåg
dato	kontrollør	seksjonssjef

Fylkesmannen i Oslo og Viken

1. Informasjon om den kontrollerte virksomheten

Ansvarlig enhet

Navn: SARPSBORG KOMMUNE ALVIM RENSEANLEGG	
Organisasjonsnr.: 976635620	Eies av: 974637146
Bransjenr. (NACE-kode): 37.000 - Oppsamling og behandling av avløpsvann	

Kontrollert enhet

Navn: Alvim renseanlegg	Anleggsnr.: 0105.0070.01
Kommune: Sarpsborg	Fylke: Østfold
Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing	
Tillatelse gitt: 20.09.1995	Sist endret: 10.09.2019

2. Bakgrunn for inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven overholdes. Inspeksjonen inngår i Fylkesmannens aksjon for avløp og slam.

Tilsynet ble gjennomført i medhold av forurensningsloven § 48.

Inspeksjonstema

- Internkontroll
- Utslipp til vann
- Slam
- Hovedplan avløp
- Avløpsnett

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Andre forhold: Saker som framkom under inspeksjonen og som det kan være nyttig for virksomheten og saksbehandlere å kjenne til. Her kan også inngå kommentarer til tema som ble tatt opp under inspeksjonen, men der det ikke ble gitt avvik eller anmerkninger.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Alvim renseanlegg plikter snarest å rette opp de avvik som er beskrevet i denne rapporten. For at Fylkesmannen skal kunne avslutte saken, må Sarpsborg kommune innen 31. desember 2019 sende en skriftlig redegjørelse som viser hvordan avvik er rettet.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (fmovpost@fylkesmannen.no) til Fylkesmannen i Oslo og Viken v/Tonje Røland Brasetvik.

4. Vedtak om gebyr

Vi viser til varsel og informasjon om gebyrplikt som ble gitt til virksomheten den 12. september 2019. Virksomheter skal betale gebyr for kontroll utført av Fylkesmannen i samsvar med § 39-3 i forurensningsforskriften. Gebyret skal dekke kostnader med forberedelser, gjennomføring og oppfølging av kontrollen. Gebyrsatser for kontroll av virksomheter etter forurensningsloven er fastsatt i forurensningsforskriften §§ 39-7 og 39-8.

På bakgrunn av medgått og forventet ressursbruk vil Sarpsborg kommune bli ilagt et gebyr på kr 32 800,- for inspeksjonen, jf. forurensningsforskriften §§ 39-7. Dette tilsvarer gebyrsats 1 for tilsyn av inntil en dags varighet. Virksomheten vil få tilsendt en faktura fra Miljødirektoratet for innbetaling til statskassen. Vi viser forøvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 for ytterligere informasjon om innkreving av gebyr til statskassen.

Klageadgang

Vedtaket om gebyr kan påklages til Miljødirektoratet, jf. § 28 i forvaltningsloven. Eventuell klage bør være skriftlig begrunnet og adressert til Miljødirektoratet, men sendes via Fylkesmannen i Oslo og Viken. Fylkesmannen vil vurdere endring av vedtaket eller sende saken videre til Miljødirektoratet for endelig vedtak. En eventuell klage vil ikke få oppsettende virkning, og gebyret som er fastsett ovenfor må betales inn. Dersom Miljødirektoratet tar klagen til følge, vil for mye innbetalt beløp bli refundert.

5. Innsyn

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via postjournalen til Fylkesmannen i Oslo og Viken (jf. offentlighetsloven).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1

Virksomheten mangler en miljørisikovurdering av avløpssystemet

Avvik fra:

Tillatelse etter forurensningsloven, sist endret 6. september 2019 (tillatelsen) punkt 2.5. *Internkontroll* i hht forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) og 10.1. *Miljørisikoanalyse*

Kommentarer:

Kommunen plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til internkontrollforskriften. Dette innebærer blant annet at virksomheten skal ha gjennomført en miljørisikovurdering. Miljørisikovurdering er også omtalt som et eget krav i tillatelsens punkt 10.1.

Virksomheten har ikke gjennomført miljørisikovurdering for ytre miljø. En miljørisikovurdering skal avdekke behov for tiltak på avløpsnett, renseanlegget og i forbindelse med slamhåndtering. Tiltakene må så prioriteres i en tiltaksplan som knyttes til økonomiplanen.

Avvik 2

Virksomheten har mangler knyttet til avviksregistrering

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5 punkt 7

Kommentarer:

Kommunen plikter å etablere internkontroll for sin virksomhet i henhold til internkontrollforskriften. Dette innebærer blant annet at virksomheten skal ha etablert et avvikssystem.

Virksomheten har et avvikssystem, men har ikke registrert noen avvik knyttet til ytre miljø i 2018 og 2019. Det ble opplyst at avvikssystemet i dag brukes til å behandle avvik knyttet til helse, sikkerhet og elektrisk anlegg. Det er ikke etablert en klar definisjon av hva et avvik knyttet til ytre miljø er.

Avvik 3

Virksomheten har ikke en beredskapsplan med tanke på akutt forurensning

Avvik fra:

Tillatelsen punkt 10.3. *Etablering av beredskap*

Kommentarer:

Kommunen skal, på bakgrunn av en miljørisikovurdering og de iverksatte risikoreducerende tiltakene, etablere og vedlikeholde en beredskap mot akutt forurensning.

Sarpsborg kommune hadde ikke en beredskapsplan med tanke på akutt forurensning.

Avvik 4

Virksomhetens registrering og avviksbehandling av nødoverløp er ikke tilfredsstillende

Avvik fra:

Tillatelsen punkt 3.4.2. *Nødoverløp*, punkt 2.

Kommentarer:

Tillatelsen stiller krav om at alle utslipp fra nødoverløp skal registreres og behandles som avvik. Kommunen skal minst registrere overløpstid og etter beste evne beregne utslipp via nødoverløpene. Nødoverløp er overløp som kun trer i funksjon i forbindelse med tekniske feil eller tilsvarende uforutsett situasjon.

Sarpsborg kommune har kun definert nødoverløp som tilfeller der det er tekniske feil, som for eksempel at en pumpestasjon stanser. Dette har medført at Sarpsborg kommune kun registrerte ett nødoverløp i 2018.

Definisjonen av nødoverløp er ikke dekkende for utslippssituasjonen, noe som medfører at kommunen ikke i tilstrekkelig grad registrerer nødoverløp og behandler dem som avvik. Etersom definisjonen av nødoverløp ikke er dekkende, er heller ikke tid- og mengderegistreringen av nødoverløp det.

Avvik 5

Virksomheten samordner ikke sin internkontroll med Fredrikstad kommune

Avvik fra:

Tillatelsen punkt 2.5. *Internkontroll*

Kommentarer:

Tillatelsen stiller krav om at Sarpsborg kommune skal samordne sin internkontroll med Fredrikstad kommune.

Alvim renseanlegg behandler avløpsvann fra Sarpsborg kommune og fra Nordre Borge i Fredrikstad kommune. Tillatelsen fastslår at Sarpsborg kommune har et særskilt ansvar for samordning med Fredrikstad kommune for å sikre at avløpsvann fra Nordre Borge ikke hindrer Alvim avløpsanlegg i å klare krav i tillatelsen, forurensningsloven, produktkontrollloven eller andre relevante forskrifter til disse lovene.

Under tilsynet kunne ikke Sarpsborg kommune redegjøre for samordning med Fredrikstad kommune. Sarpsborg kommune hadde heller ikke oversikt over mengde eller type avløpsvann som blir mottatt.

Avvik 6

Avløpsnett har for lav utskiftningsgrad og forfallet er økende

Avvik fra:

Tillatelsen, 3.3. *Avløpsnett*

Forurensingsforskriften § 14-5

Kommentarer:

Tillatelsen stiller krav om at avløpsnettet skal bygges, driftes og vedlikeholdes med hensyn til avløpsvannets mengde og egenskaper, forebygging av lekkasjer og for å begrense forurensning av resipient som følge av overløp. Kommunen skal ha en handlingsplan for vedlikehold, fornyelse og eventuelle utbedringer av avløpsnettet.

Store deler av ledningsnettets til Sarpsborg kommune er svært dårlig og det er betydelige problemer med inn- og utlekking. Fornyelsesraten på avløpsnettets i Sarpsborg kommune er bare 0,38% i gjennomsnitt for de tre siste årene (SSB Kostra). Dette er ikke en bærekraftig ledningsnettfornyelse og for lav til å holde tritt med ordinært forfall på ledningsnettets. Vedlikeholdsunderskuddet vil derfor øke med en slik utskiftingstakt. En gjennomsnittlig utskiftingstakt på 0,38% medfører at nettet vil bli liggende i over 250 år før utskifting.

Sarpsborg kommune har en investeringsplan for utbedring av ledningsnettets som gir rom for økt fornyelse, men gjennomføringen av tiltak har ikke fulgt tiltaksplanen og fornyelsen har til nå vært langt fra tilstrekkelig for å ta igjen vedlikeholds- og utskiftingsetterlepet. Det framkom under tilsynet at kommunen ikke har en tilstrekkelig plan for gjennomføring av nødvendige tiltak.

Avvik 7

Det er for store mengder fremmedvann på ledningsanlegg og renseanlegg

Avvik fra:

Tillatelsen, 3.3. *Avløpsnett* og 3.5 *Utslipp via overvannsnett*

Kommentarer:

Tillatelsen stiller krav om at avløpsnettets skal bygges, drives og vedlikeholdes med hensyn til avløpsvannets mengde og egenskaper, forebygging av lekkasjer og begrensnings av forurensning av resipient som følge av overløp. Videre skal utslipp via overvannsnett håndteres på en slik måte at det ikke medfører skade eller ulemper for miljøet.

Under tilsynet kom det fram at andelen fremmedvann i avløpsvannet som ledes til renseanlegget er over 50 %. Kommunen har i liten grad gjennomført tiltak for å redusere tilrenning av overvann til ledningsnettets. Deler av avløpsnettets til Sarpsborg kommune er separatsystem, men dette er enkelte steder koblet videre på fellessystem som medfører at effekten av separering for å redusere fremmedvann blir redusert.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerking 1

Kommunens hovedplan for avløp er utilstrekkelig

Kommentarer:

Sarpsborg kommune har en hovedplan for avløp, men denne er ikke basert på en miljørisikovurdering. En hovedplan for avløp skal være kommunens styringsdokument på avløpssektoren og peke ut mål, strategier og hovedtiltak for å møte kravene til avløpshåndtering og til vannkvalitet. Hovedplanen har en viktig funksjon med å kommunisere og forankre VA-virksomhetens behov for investeringer og videre utvikling. Etter Fylkesmannens vurdering er Sarpsborg kommunes hovedplan for avløp mangelfull. Hovedplanen skal vise overordnede avløpsmål og delmål innen miljø, funksjon og effektivitet for planperioden. Det må tilstrebes etterprøvbare mål for å få vurdert hva som oppnås av forbedringer. Vi etterlyser også satsningsområder for avløpshåndteringen i planperioden. Det må være en tilhørende handlingsplan til hovedplanen som ser ulike tiltaksområder i sammenheng og med forankring i økonomiplan.

8. Andre forhold

- Til tross for manglene avdekket under tilsynet merker Fylkesmannen seg at Alvim renseanlegg oppnår rensekravene i tillatelsen.
- Det fremkom under tilsynet de personellmessige utfordringer kommunen har på gjennomføringer av tiltak etter plan. Dette gjelder spesielt innenfor fornyelse av ledningsnett.
- Sarpsborg kommune har et betydelig problem med overvann. Vi oppfatter at det er for lite dialog mellom de etater av kommunen som jobber med arealplanlegging og de som jobber med avløp. Overvann skal håndteres på overflaten i forbindelse med arealplanlegging slik at minst mulig av dette tilføres avløpssystemet.
- Avløp er en samfunnskritisk infrastruktur og svikt i avløpshåndteringen kan få store helse- og miljømessige konsekvenser. Risikoen er økende på grunn av økt belastning fra klimaendringer, befolkningsvekst, økt andel tette flater m.v. til et aldrende ledningsnett.

9. Dokumentunderlag

Lovgrunnlaget for inspeksjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) med underliggende forskrifter
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften)
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Tillatelse til virksomhet etter forurensningsloven fra Fylkesmannen